

Plocha větší než Česko opět stříkaná pesticidy? Rozhodnou europoslanci. Proti jsou vědci a ekologické i některé zemědělské organizace.

23.4.2024 - | Hnutí DUHA

Evropský parlament bude ve středu 24. dubna [1] hlasovat o radikálním návrhu Evropské komise zásadně oslabit ekologické podmínky pro čerpání veřejných peněz vyčleněných na dotace zemědělcům prostřednictvím Společné zemědělské politiky (SZP). Například zrušení podmínky vymezit plochy pro přírodu by umožnilo opět aplikovat pesticidy v rámci EU až na 9 milionech hektarů půdy [2], čímž se dále významně zhorší podmínky pro hmyz, ptáky nebo půdní organizmy. Pesticidům budou více vystaveni i venkovští obyvatelé. V ČR by pak šlo až o 330 tisíc hektarů, tedy o plochu Karlovarského kraje. [3] Návrh již podpořili ministři členských států včetně ministra zemědělství Marka Výborného.

S návrhem nesouhlasí přes 180 českých vědců a 21 nevládních organizací, kteří v otevřeném dopise vyzvali ministra Výborného, aby tyto úpravy SZP odmítl. [4] Ministr Výborný však zásadní oslabení v Radě EU podpořil a v odpovědi na dopis neuvedl žádné relevantní zdůvodnění. [5] Návrh v dopise předsedkyni Evropské komise Ursule von der Leyen odmítli také menší zemědělci z evropského hnutí Via Campesina a ekologičtí zemědělci z federace IFOAM. Ve společném dopise napsali, že návrh “pouze prohloubí nespokojenost v zemědělské komunitě, protože nepodporuje zemědělce ve zvyšování jejich odolnosti ani neřeší skutečné problémy, s nimiž se zemědělci potýkají” [přeloženo]. [6] Tyto dvě organizace přitom patřily do skupiny pouhých čtyř zemědělských organizací, od kterých Evropská komise sbírala návrhy na změny. Zohledněna ale byla přednostně stanoviska agroprůmyslové lobby z Copa Cogeca.

Pokud europoslanci návrh schválí, budou po zbytek současného období SZP do roku 2028 zcela zrušena nebo výrazně oslabena opatření zacílená na zlepšení stavu půdy a krajiny, jako např. tvorba přírodních a stabilizačních ploch, základní střídání plodin v osevním postupu nebo zajištění minimálního pokryvu půdy. Opatření měla pomoci zlepšit péči o půdu, zvrátit úbytek biodiverzity a podpořit adaptaci krajiny na klimatickou změnu, která na zemědělce dopadá stále více. Zákaz aplikace pesticidů byl jednou z podmínek péče o plochy pro přírodu.

Celý proces rozhodování o třetině rozpočtu EU je velmi netransparentní a uspěchaný. Několik let dojednáváná pravidla jsou škrtnána v rámci týdnů, bez vědeckého vyhodnocení dopadů a za použití tzv. “urgentních procedur”, které by měly být použity jen v případě skutečné krize. Podle posledních čísel přitom například evropský potravinářský obchod v roce 2023 dosáhl rekordních zisků. [7]

Možnost zrychleného legislativního režimu odhlasovali europoslanci již 11. dubna 2024. Postup znemožňuje jakoukoli debatu ve výborech a vede přímo k hlasování na plénu. Proti zrychlené proceduře hlasovali europoslanci a europoslankyně za Piráty a SPD, zdržel se Niedermayer z TOP 09 a Maxová z ČSSD. Europoslanci a europoslankyně z ANO, KDU-ČSL, ODS, KSČM, STAN a Pospíšil z TOP 09 hlasovali pro. [8]

Martin Rexa, koordinátor zemědělské kampaně Tohle Žeru Hnutí DUHA, řekl:

„Těžko bychom našli lepší příklad krátkozrakého a kontraproduktivního návrhu, než je ten, který Evropská komise pod tlakem zemědělských protestů a členských států navrhla. Europoslanci jej musí odmítnout. Oddalování adaptace krajiny a podpory biodiverzity zemědělcům v dlouhodobém výhledu uškodí a v krátkodobém jim férové příjmy nezajistí. Pokud i europoslanci v předvolebním rauši demontují základní ekologické standardy z veřejných peněz pro zemědělce a povolí opět aplikovat jedovaté pesticidy na milionech hektarů půdy, je nutné začít diskutovat, zda lze takové vynakládání veřejných prostředků vůbec ospravedlnit.“

Václav Zámečník, zemědělský specialista České společnosti ornitologické, řekl: „Několik let stavěná konstrukce pro přírodu příznivějších dotací se rozpadá jak domeček z karet. Navzdory jasným dokladům o propadu evropské biodiverzity a očekávaným dopadům klimatických změn předložila Evropská komise europoslancům populistický návrh, který vznikl horkou jehlou, a dokládá, že komise upřednostnila požadavky vybrané skupiny zemědělců před skutečnými hodnotami, které by měly zemědělské dotace zajistit. Je na europoslancích, aby jednali ve veřejném zájmu a řekli ne této slepé cestě.“

Alžběta Procházková, zemědělská expertka WWF v Česku, řekla:

„Zemědělci protestují v celé Evropě z různých ekonomicko-sociálních důvodů. V naší části Evropy se často skloňuje nadprodukce obilí jako důsledek války na Ukrajině. Pokud ovšem Evropská komise umožní produkci na plochách, které měly být určeny v neprodukčním režimu pro podporu environmentálních potřeb zemědělské krajiny, nadprodukce se ještě zvýší. Už jen tento příklad ukazuje, jak nekoncepční tyto zbrklé kroky jsou. Navíc tento urychlený proces podkopává věrohodnost pravidel celé Společné zemědělské politiky i samotné Evropské komise.“

Kontakty:

Martin Rexa, koordinátor zemědělské kampaně Hnutí DUHA, 775 894 642,
martin.rexa@hnutiduha.cz

Václav Zámečník, zemědělský specialista České společnosti ornitologické, 776 368 360,
zamecnik@birdlife.cz

Alžběta Procházková, zemědělská expertka WWF v Česku, 775 147 742, aprochazkova@wwfcee.org

Poznámky:

[1] Na poslední chvíli v pondělí 22. dubna europoslanci odhlasovali přesunutí hlasování ze čtvrtka na středu, což potvrzuje chaotičnost a političnost celého legislativního procesu.
https://twitter.com/EP_Agriculture/status/1782435766829781254

[2] <https://www.arc2020.eu/eu-capitulates-on-green-farming-measures/> Porovnání s daty z roku 2019. V roce 2019 bylo v rámci EU vyčleněno 9,3 milionu hektarů jako tzv. plochy v ekologickém zájmu. 5,1 milionů hektarů z toho tvořily meziploidy, kde byl zákaz aplikace pesticidů pouze dočasný po dobu růstu meziploidy.

[3] https://eagri.cz/public/portal/-a39456---pmdhflor/zapis-z-5.-mv-sp-szp-2023-2027?_linka=a559690
V rámci podmínky DZES 8 bylo v minulém roce vyčleněno 123 tisíc ha meziploidy, 113 tisíc ha plodin vázajících dusík, 70 tisíc ha zelených úhorů a 20 tisíc ha nektarodárných úhorů. Pokud bude podmínka zrušena, těchto ploch významně ubude a zároveň na nich bude možné používat pesticidy.

[4]
<https://hnutiduha.cz/aktualne/vedci-nevladni-organizace-ministru-vybornemu-neoslabujte-ekologicka-opatreni-v-zemedelskych>

[5] Odpověď ministra Výborného na otevřený dopis vědců a nevládních organizací:
https://hnutiduha.cz/sites/default/files/publikace/2024/04/priloha_1339033036_0_mze-25226_2024-14140.pdf

[6]
https://www.eurovia.org/wp-content/uploads/2024/04/Letter_ECVC_IFOAMEU__CAP-simplification-rules_finalv.pdf

[7] <https://twitter.com/GuyPeer3/status/1778666572166451359>

[8] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/PV-9-2024-04-11-RCV_EN.html Jedná se o druhé hlasování v pořadí.

<https://hnutiduha.cz/aktualne/plocha-vetsi-nez-cesko-opet-strikana-pesticidy-rozhodnou-europoslanci-proti-jsou-vedci>